ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Овој документ за јавни политики е изработен врз основа на анализа на податоци од истражување за механизмите за граѓанско учество, спроведено во 2023 и 2024г., од страна на *Консалтингот за стратешки развој (КСР), Скопје* за *Фондацијата за развој на локалната заедница (ФРЛЗ), Штип*, во рамките на проектот „*Организациска поддршка за зајакнување на локалната демократија*“. Анализата се базира на методологија за лонгитудинално истражување кое е првично спроведено во 2017 г. преку анкета со граѓани, интервјуа со локални чинители и фокус групи, со што се прави пресек на тековните практики и перцепции на локалните власти и граѓаните во однос на граѓанското учество.

Од анализата е јасно дека постојат обиди од страна на локалните власти за вклучување на граѓаните, особено кога станува збор за информирање за нивните активности. Во тој контекст, локалните власти активно ги користат сите расположливи средства за комуникација, овозможувајќи на граѓаните да имаат општа претстава за активностите на нивната локална власт.

Сепак, предизвиците се појавуваат во сферата на еднаквото вклучување на граѓаните во процесите на донесување одлуки. И покрај постоечките механизми и средства претставени во правните рамки, тие често се перципираат како комплицирани и обврзувачки да се применат со минимум критериуми, што го ограничува нивното користење од страна на граѓаните и доведува до селективна употреба од страна на локалните власти.

Граѓаните изразуваат преференција кон директен контакт со носителите на одлуки, што е пристап кој и локалните власти го сметаат за најефикасен. Како резултат на тоа, формите на директна консултација како собирите на граѓани и директните средби се најчести методи за вклучување.

Интересите на граѓаните се фокусирани на круцијални теми како што се буџетот, урбанистичките планови и капиталните инвестиции, но се чини дека консултациите често се површни и служат повеќе како формалност. Граѓанските организации укажуваат дека властите пред сè ги вклучуваат граѓаните кога од тоа имаат директна корист.

Покрај тоа, постои ниско ниво на активност на граѓаните во пристапувањето кон нивната локална власт, што укажува на потреба за подобрување на пристапите и механизмите за граѓанско учество, како и за зголемување на свеста и мотивацијата на граѓаните за учество.

Иако постои правната основа и волјата за граѓанско учество, за ефективна реализација и вистинско вклучување на граѓаните во локалното одлучување потребни се дополнителни напори и подобрувања. Оваа анализа нуди сет на препораки кон локалните власти, граѓаните и другите заинтересирани страни за унапредување на процесите на граѓанско учество на општинско ниво, со крајна цел за постигнување на поголема транспарентност, отчетност и ефективност во локалното владеење.

Пандемијата на COVID-19, имала значајно влијание на механизмите и можностите за граѓанско учество, со префрлање кон повеќе дигитални форми на учество. Ваквата трансформација претставува и предизвик и можност за општините да ги адаптираат и подобрат своите стратегии за вклучување на граѓаните.

КРАТОК ДОКУМЕНТ ЗА ЈАВНАТА ПОЛИТИКА

ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО

ПРЕПОРАКИ МОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ

Ниска подготвеност на општините за вклучување на граѓаните, граѓаните дале просечна оценка од 2.34 на скала до 5, за подготвеноста на општините да ги вклучат во процесите на донесување одлуки, што укажува на недоволна подготвеност и активност на општините во овој аспект.

Ограничено вклучување преку директна комуникација, голем процент од испитаниците изјавиле дека не се вклучени во процесите на донесување одлуки или дека општината не ги контактира за да го споделат своето мислење.

Потреба за подобрување на методите на вклучување, иако постојат различни методи на вклучување како јавни трибини, социјални медиуми, и анкети, резултатите укажуваат дека, постои потреба за подобрување на методите во насока тие да бидат полесно применливи.

Постоечката пракса на вклучување, иако општините имаат различни методи за вклучување на граѓаните во процесите на донесување одлуки, постои особено изразен недостаток на конзистентност и ефективност во нивното спроведување. Граѓаните често чувствуваат дека не се доволно информирани или вклучени во критичните одлучувања.

Интересите и приоритетите на граѓаните, постои јасен интерес кај граѓаните за учество во одлучувањето што се однесува на комунални и урбанистички развој, заштита на животната средина, и социјални и младински политики. Ова укажува на потребата за поголема фокусираност на овие области при планирањето на консултативните активности.

Значителна незаинтересираност за учество, висок процент на граѓаните изразиле незаинтересираност или недостаток на учество во процесите на донесување одлуки на општинско ниво. Ова укажува на потребата за подобро вклучување и активација на граѓаните во демократските процеси.

Причини за незаинтересираност, најчести причини за незаинтересираноста вклучуваат недостаток на време, ресурси, или верување дека нивното мислење нема да биде земено предвид. Исто така, значителен дел од граѓаните изјавиле дека не се чувствуваат доволно информирани или поканети да учествуваат.

Форумите во заедницата, анкетите и јавните трибини се најпопуларните методи за учество, што укажува на висока вредност на директната комуникација и интеракција меѓу граѓаните и донесувачите на одлуки.

Граѓаните сметаат дека анкетите се важен инструмент за изразување на нивните мислења и приоритети, што укажува на потребата од општините да ги користат анкетите како стандарден механизам за консултирање на граѓаните.

Постои потенцијал за подобрување на онлајн платформите за учество, како што се интернет форуми и социјални медиуми, што може да ги зголеми можностите за учество на широк спектар на граѓани.

Потенцијал за позитивен ефект од суштинско учество, мнозинство од анкетираните верува дека суштинското вклучувањето на граѓаните во донесувањето одлуки има потенцијал да предизвика позитивен ефект. Ова покажува дека граѓаните сметаат дека нивното позначајно учество може да придонесе кон подобри одлуки и позитивни промени во нивната заедница.

Граѓанското учество се смета за важно за локалното управување - Мнозинството од граѓаните гледаат на граѓанското учество како на позитивен придонес кон локалното одлучување, што укажува на висока вредност што граѓаните ја стават на своето учество.

Постои потреба за зголемување на ефикасноста и видливоста на граѓанската вклученост - Иако повеќето граѓани сметаат дека нивното учество има потенцијал за позитивен ефект, сè уште постои потреба за подобрување на механизмите за вклучување за да се зголеми ефикасноста и видливоста на нивните придонеси.

Проектот е финансиран од Фондацијата Отворено општество – Македонија“. „Содржината е единствена одговорност на авторите и Фондацијата за развој на локалната заедница – Штип, и на ниту еден начин не може да се смета дека ги изразува гледиштата и ставовите на Фондацијата Отворено општество - Македонија“.

FOUNDATION ФОНДАЦИЈА
OPEN ОТВОРЕНО
SOCIETY ОПШТЕСТВО
MACEDONIA МАКЕДОНИЈА

ФОНДАЦИЈА ЗА РАЗВОЈ НА ЛОКАЛНАТА ЗАЕДНИЦА
LOCAL COMMUNITY DEVELOPMENT FOUNDATION